

IV.

iz

SLIKARSKOG

RADA

Fotografije: Zoran Alajbeg

ČUVARI SNA NA MARGINI SVIJETA

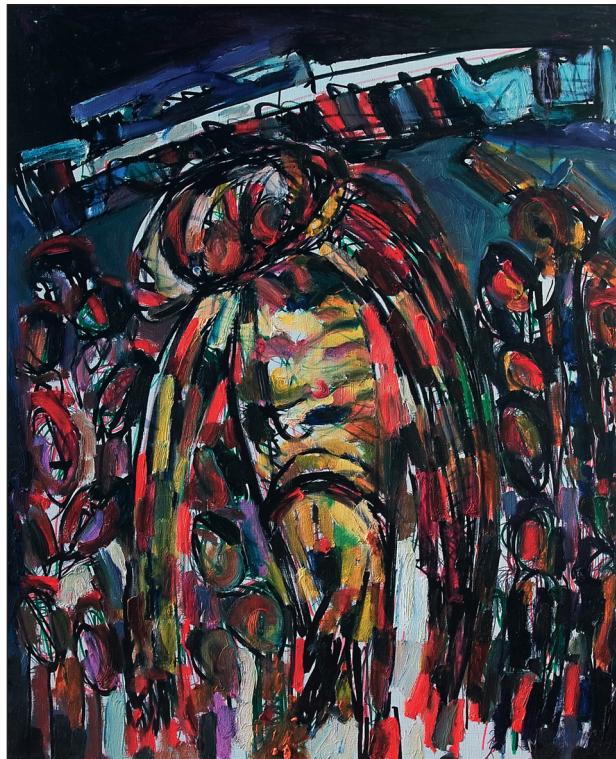
Dok svijet mahnito vrti svoje kotače na putu prema praznoj budućnosti bez vizije, umjetnici, kao *čuvari margine*, ustraju u osluškivanju tananih vibracija u srcu svemira i gonetanju «magije svijeta» ili preplitanju svoje snovite pređe od stranice do stranice, od slike do slike. Nekada davno, Kipling je pjevao u pjesmi o ČETIRI ANĐELA: «Zemlja i zrak, voda i plam/što još da želi čovjek sam?» Doista, reći će svestrani umjetnik **Ljubo Stipišić-Delmata**, i njemu dostaje ta kozmogonijska zagonetka za duboka premišljanja, duga pribiranja, pa onda spontane izljeve visoke kreativnosti, uvijek pod naponom i intenzitetom, bilo da je riječ o glazbi, poeziji ili slikarstvu. Iskonsko i drevno privlači ga put magneta; oprečnosti, tenzije, smisao patnje, način na koji se uzdižemo i dubina do koje možemo pasti. Konačno, tu je i *križ*, taj univerzalno prepoznat instrument spasenja, do kojega se valja duši dovinuti, jer on vodi k usponskoj stazi, egzodusu u otvoreno Nebo.

Njegov je kristološki ciklus diskretan naklon testenovskoj poetici: podjednaka je život i svježina pigmenta, unutarnja pokrenutost, gibljive mase, koloristički naglasci, širok eksprešionistički potez kista, flomastera ili olovke. Postoje i tematske podudarnosti, osobito u prizorima Pasije, kojima se umjetnik vraća u svim stvaralačkim domenama. No, razrada motiva posve je osebujna, kao i njegov slikarski temperament. Uznemirene povorke, u kovitlacu, grču, hektičkoj zaljuljanosti (bilo da mole ili bezglavo srljaju utažujući glad za događajem) i usred njih izdvojen pojedinac u otajnosti askeze ili spremnosti na žrtvu. Slika se gradi po načelu hijerarhije, unutarnji raspored planova podređen je emocionalnom nabojima i osobnim određenjima autora, čak i nemoćni, gotovo rastrgan Spasiteljev korpus, sivkasta inkarnata i izbrisanih crta lica, zrači drugačije: kao pepelna struktura, iz koje

će šiknuti organj, uzdići se kao Feniks nad smrću, poričući zakon propadljivosti (*Uklesan u Sjenu koja će uskrsnuti*).

Stipišić poznaće simboliku, univerzalni jezik arhetipa, te bira iz bogate riznice prekoumnog i sakralnog, potičući nas da se prisjetimo znanja koje ne piše u knjigama i mudrosti koja o sebi ne viće na trgovima ili po svratištima. Traži usredotočenost, kontemplaciju, intuiciju, povratak u zgušnuto vrijeme, koje kod njega funkcioniра kao *bezvremenost*, drugo ime Vječnosti. To nije umjetnost brze podvorbe i površne konzumacije, već proživljeno transcendentalno iskustvo, u načelu nesaopćivo, no autor ga fragmentarno pokušava prenijeti, barem na razini uzbuđenja i akceleracije koju je sam osjetio u trenutcima podignutosti. Svakako, to su slike za ljude koji sačuvaše svoju *metafizičku osjetljivost* bi u dodiru s umjetninom postigli »ozarenje, sveukupnost«, kako veli Valery. I konačno, cijeli jedan život ponekad treba proći, da bismo raspoznali i zaokružili jednu veliku umjetničku temu, naslućenu u mladosti. Ljubo Stipišić-Delmata u tome je uspio. Pozdravljamo ga stihovima R. Chara: »Bojažljivi skakavče, koji skačeš tako visoko, moli se za nas dok padaš dolje».

Božica Jelušić

SUBRATIMSTVO S BIĆEM SLIKE

*iz dnevnika, atelje:
Strošanac, 17. svibnja 2003.*

(...) Vjerojatno je cijeli svijet ponajviše otvorena zagonetka u simbolima i brojevima, pa tako čovjek sebe dijelom drži i odgonetkom te otvorene zagonetke; dakako, ukoliko zaište uroniti u kronologiju pohranjena Iskona koji se u njemu projicira kao naslućena brojena Riječ.

Je li ovaj tih nauk može postati i ono što je od sebe dozvolio izmoliti: protega moći, da s navodno mrtvih platana dodirne bolnoga, učini dobrohotnosti i izvan rubova ovih ovješenih posrednih spoznaja (neovisnih o likovnom), da bi smisao stopio s potrebama potrebnih koje bi nadilazile računalo navika gledanja; kako bi taj čovjek uronio u moguće spasensko vrijeme: **sebe sa sobom u subratimstvu s Bićem slike**. Čini se, da je on tu zakračunat još od pradavnine kroz praelemente i zemlje i vode i ulja i vatre; stoga, nazočnost broja **četiri** sadrži i donosi i godišnja doba, i strane svijeta, i slikâ, i križa, i vjetra, i četiri mora, i mjeseccheve mijene, i četiri evandelja, i jahača apokalipse, *ta četiri elementa koja su ovdje ugrađena uz rubove Mukâ, ovih Bića koja nemaju rubove okvira kako bi se širili u prostor do subraće ljudi.*

Stoga, **ovdje** ne bi smjelo biti samo ono usamljeno artističko; htjelo se preko iskonskih moći suučestvovati s duhovnom rođbinom, ne onima moćima pričavljenima o čavlu, već ovješenima o stalku, *toj materničnoj posteljici*, kako Bićâ slikâ ne bi iz dana u dan postajala navike očima, odložene o povijest čavla; ne, **ovdje ona** hoće suučestvovati, djelovati dobrohotno, dapače, Biće slike hoće se stopiti u svetosti prostora sa subraćom po ludostimukue i po naslućenoj mudrosti u toj svetoj ludosti ovdje iskonskim elementima objedinjeni. (...)

SLIKAR MISTIČNOG, ZAGONETNOG, NEDOKUČIVOG...

(...) "Blagoslov polja", "Blagoslov brodova" su jedno od slikarskih opsjednutosti Ljube Stipišića Delmate. Tu su povorke mističnih molioca koji pod sunčevom jarom iščekuju uslihu svojih tajnovitih molitava. Njegova nasušna polja i skup hodočasnika s relikvijama, njegovi mještani u tradicionalnim godišnjim ophodima uz more, uvale i brodovlja, - dio su mističnosti koju ovaj slikar projicira na platna; tu se kreću povorke strpljivih mučenika, koji zazivima svojih molitava i pjevom stoljetnih vapaja dozivaju ono skrito ponajbolje u zemlji, moru, i u sebi. Slikareva "Turinska platna" i "Čudotvorne slike" slijed su upornog Stipišićevog nastojanja prodrijeti u tajanstveno, neshvatljivo, nerazašnjivo.

I u poeziji "Petoknjižje", "Knjiga uzroka - knjiga posljedica", i u glazbi "Dalmatino, povišu pritrujena", "Kalvarija", pa evo, i u slikarstvu ova multimedijalna osobnost Ljubo Stipišić Delmata zavrijeđuje naziv Slikara mističnog, zagonetnog, nedokučivog (...)

Dr. Antun Bauer, povjesničar umjetnosti

Ljubo Stipišić Delmata (1938.) jedna je od rijetkih i izuzetnih svestranih osobnosti u specijalističkoj izolaciji ovog našeg doba, on je podjednako kreativan glazbenik, literat i slikar, stvaralač bez kojeg bi splitski krug ostao bez jednog od svojih čvrstih uporišta. Nije nimalo slučajno što se stvaralač takve radoznalosti i nemira u svom slikarstvu približio ekspresionizmu, točnije rečeno: što je našao sebe u onome što ekspresionizam predstavlja kroz dugu povijest umjetnosti - "stanje duha", što znači stanje čovjekove nepresušne radoznalosti i njegovih ljudskih nemira. Mislim da djelo ovoga slikara treba promatrati upravo iz kuta stvaratelja koji pobjednako slika umom i srcem, u čijem se djelu zrcalno odražava ovo naše slojevito i nemirno vrijeme.

"FIGURACIJE U HRVATSKOM SLIKARSTVU", Zagreb,
1998. prof. Josip Depolo

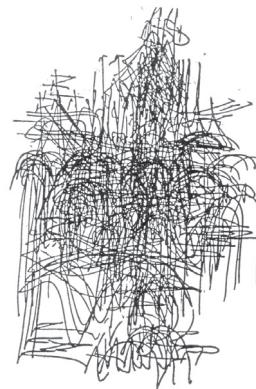
Crtački niz autora Ljube Stipišića od dvadeset i nekoliko listova epider-ma je jedne sustavnosti Unutrašnjeg, jednog mno-goznacja i krhkosti mikrokozmosa. To su zapisi koji su tjerani tjeskobom i nalogom očigledne varljivosti predmetnog. Crteži nam se podastiru kao vizije futurističkih koprena koje teže ka zbrajanju Kraja u kojem se ne nazire ni njihov novi početak.

Stipišćevi listovi korespondiraju sa njegovom osobom nadopunjajući njegovo biće i sjajnu ostavštinu njegova mara, njegovih nota i muzike koje »zunze« prostorima Dalmacije. To je sinestetijski odnos zajednog opažanja i prenošenja, a sve u transpoziciji prema putu Duha i razuma.

*Marko Demicheli,
slikar i povjesničar umjetnosti Split, 5. II 1988.*

Ljubino često sjetno lice ne može skriti ipak lirskog pjesnika i slikara čiji će ukupni doprinos umjetnosti biti svojevrsnom metafizičkom reakcijom na današnje stanje duha, biti putanjom kojom se ozbiljno i tiho može kretati svečanošću svjetla i boje, putem koji bi htio nadomjestiti naše snove i utažiti našu glad za ljepotom ljudske duše! Blagi je ovo tek psihološki akord onog zlata koje nas dodiruje slikom, pjesmom ili strofom... duhom prividno mirnog Ljube Stipišića Delmate.

dr. Tonči Šitin

*O svi vi što putem prolazite,
pogledajte i vidite ima li boli kakva je bol moja...*

Tuž 1,1

Objava je naše znanje o uzvišenom, božanskom, svetom, o stvarnosti duha koja nas neprestano prosvjetljuje i prenosi iz dana u dan kroz sve naše dane do onoga trenutka kada će za nas uminuti ova stvarnost, nebo i zemlja. MI slutimo, nadamo se, čeznemo, iščekujemo ugledati NOVO NEBO I NOVU ZEMLJU, koju je u svojemu viđenju ugledao na PATMOSU SV. IVAN evanđelist.

U slikarstvu Ljube Stipišića Delmate očituje se jednakom žestinom i napetošću nemir u potrazi za razrješenjem nedoumica koje prate čovjeka na njegovu putu križa. Doista, čovjek ide za Kristovim i svojim križem. Čovjek je razdrt. Sigurno je i Krist ljudski i božanski tužan i povrijeden, ali i kao čovjek i kao Bog je bespo-

moćan; Krist vapi Ocu: ako je moguće... I čovjek i BOG, KRIST i čovjek, oba se teško vuku, oba su slomljena, oba su od svjetine prezreni, odbačeni i neshvaćeni. U Stipišića tema nije neodređena ili imaginarna, neka „svjetska bol“ koja bi pokretala ovoga osjetljivog čovjeka i umjetnika. Njega i kada su naizgled poštivali, šibali su ga. Očekivao je doličnu samoću, tišinu usred buke, ali nažalost u svijetu otrcanih društvenih konvencija posebnost osjetljivosti umjetničkih karaktera teško će naći one poželjne uvijete kako bi život i djelo ostvarili u ljudski sretnoj i plodnoj putanji.

I pored tih raspoloženja, umjetnik nas dariva novim viđenjima svoga duha. Ciklus slika koji je nazvao OBJAVA, predstavlja suvremenu slikarsku Pasiju. Poput svoje velike Pasije, koju je u okviru programa Pasionske baštine izveo mješoviti zbor Lado, to je na slikarski način iskazao u ciklusu Objava, kao i uopće u svoje slikarskom kontinuitetu. Njegovo slikanje je započelo davnih šezdesetih godina, kada se slikarski izražavao jezikom slikarstva akcije. To je slikarstvo prolazilo kroz morfološke mijene, ali nemirni i živopisni rukopis, rukopis slikareve duše, ostao je konstanta i u ovim najnovijim slikama, obogaćenom paletom boja koje ljubičastim i purpurnim ozračjem dočaravaju duhovno stanje muke Kristove.

Josip Botteri Dini

SUMMARY

Here is a small part of the abundant and very diverse artistic (and scientific) opus of an extremely interesting and complex personality of Mr. Ljubo Stipišić-Delmata (born in 1938).

Mr. Stipišić traces back to the very beginnings, he looks for them, they excite and challenge him. He records the names of the tools and dishes which are not in use any more; the names of the plants that died out; the bird that moved away, the disease that made us laugh or the medicine that frightened us; he records riddles and jests, curses and blessings, oaths and prayers; he records compositions from the Dalmatian hinterland and the islands. He has always been stimulated and inspired by rarity, uncommensurability, antiquity and distance. When he speaks, one does not know if the words belong to a Chinese wiseman, an apostle, a fisherman, a doctor or maybe even a sarcophagus.

Mr. Stipišić is both, a meleograph and an ethnomusicologist. He observes the origin of the word, spoken and sung, he discovers melody and presents it in original or arranged mode. Mr. Stipišić is a composer of exclusively vocal music, sacral and secular. He absorbs everything and delivers it through his restless temper and vivacious fantasy. This is Mr. Ljubo Stipišić, a unique personality. The influence of Dalmatian songs, free of metrical and formal regularities, is evident in the music of this author. Mr. Stipišić makes compositions often metrically indefinite, sometimes in the form of a recitative. However, they blend with the metrically definite parts into an undivisible entity of higher form.

Mr. Stipišić's harmony varies from simple chords to the very complex ones, psychologically treating the dissonance. In many of his compositions Mr. Stipisic used his own lyrics written in the Middle Dalmatian dialect- »Čakavica« -, printed in the latest edition of The Anthology of Dalmatian Dialectal Poetry. Mr. Stipišić has created his own style, recognisable and unique. His work means a considerable contribution to the enrichment of the choir music. Being so talented, he endows us with the gifts of his mind and his heart. These compositions, collected in the Anthology, give us insight into his distinctive personality. By exposing himself, he helps us to become aware of ourselves.

In these drawings one feels a stone speak, the forceful utterance of monuments and landscapes is clearly articulated as if there were something human, suffering, something weary in them. Mr. Stipišić strokes the soaring of spirit in the layers of Time, in the restlessness of nature, in the anxieties of man. This drawing is often a dim recollection of a vision of his homeland and his only life. The drawing is consistent and represents a rounded off composition seeking no precepts outside itself, being always an almost completed work of art. Born in ecstasy, integrated by an inner tension, it remains engraved in one's mind as a permanent token bearing a special spiritual meaning.